

LÄÄNE-HARJU VALLA LEHT

NOVEMBER 2026 | NR 9 (95) | WWW.LAANEHARJU.EE | LAANEHARJUVALD

**Koduteenusele rakendub
kliendi omaosalus, loe lk 3**

**Montessorist Padise
lasteaias, loe lk 4–5**

**Jäätmeveo-
korraldusest, loe lk 11 ja 13**

Kriisikindel Lääne-Harju vald

Loode-Eesti rannikul paiknevat Lääne-Harju valda mõjutavad aegajalt tugevad tormid, mille tagajärjel on kahjustada saanud hooned, murdunud puud, teed on muutunud läbimatuks ning esinenud on mitmepäevaseid elektrikatkestusi. Sellised olukorrad on toonud esile vajaduse läbimõeldud kriisikorralduse, toimiva varustuse ja kogukondliku koostöö järele.

Lääne-Harju vald on kriisivalmiduse arendamisele pööranud järjepidevalt tähelepanu. Portaali minuomavalitsus.ee teenustasemete hindamise tulemused näitavad valla head taset kriisideks valmistumisel. Olulisel kohal on olnud nii kriisimeeskonna väljaõpe, vajalikud investeeringud kui ka elanike teadlikkuse suu-

rendamine. Kriisiinfo jagamisel on üheks toimivaks kanaliks kujunenud valla Facebooki lehe tormiblogi, mille kaudu on elanikeni jõudnud operatiivne teave keeruliste ilmastikuolude ajal.

Muutuvas ilmastikuolud suurendavad valmisoleku tähtsust

Kriisivalmiduse oluline osa on kindlasti ka elanike suutlikkus ootamatutes olukordades iseseisvalt toime tulla ning vajaduse korral üksteist abistada.

Kliimamuutustega kaasnevad muutused ilmastikuoludes mõjutavad üha enam ka kohalike omavalitsuste tegevust. Pikemad kuumalained, intensiivsemad sademed ja tugevad tormid võivad põhjustada häireid igapäevaelus ning elutähtsate teenuste toimimises. Talveperioodil võivad probleemide tekitada sagedased temperatuurikõikumised, jäide, jäävihm ja muutlikud teeolud.

Lääne-Harju vallas on kriisideks valmistumisega ja nende tagajärgede lahendamise tegeletud juba aastaid. Selle aja jooksul on kujunenud välja kriisimeeskond, mille liikmed on osalenud õppustel ning harjutanud tegutsemist erinevates hädaolukordades – nii õppuse kontekstis kui ka päriselulisi olukordi lahendades. Kriisimeeskonna töökorralduses on liikmetele määratud ülesanded ning soetatud kriiside lahendamiseks vajalikku varustust.

Kriisivalmiduse arendamisel on tähelepanu pööratud elutähtsate teenuste toimivusele ja elanike teavitamisele ka olukordades, kus tavapärasel viisil ei tööta või nende kasutamine on piiratud. Eesmärk on tagada võimalikult kiire ja koordineeritud tegutsemine, et vähendada hädaolukordade mõju valla elanikele.

Jätkub lk 3

Lääne-Harju valla kriisimeeskond ja vabatahtlikud ei istu tormide ajal käed rüppes, vaid teevad väljas tööd

FOTO: ERAKOJU

JUHTKIRI

Torm ei küsi
kellaaega

KATRE SAAR

Lääne-Harju valla kommunikatsioonispetsialist

Mind Lääne-Harju valla tormides teedelt murdunud puid eemaldamas ei näe. Ilmselt ei päästa ma ka kasse puu otsast. Küll aga olen neil hetkedel teile lähemal, kui arvata võiks – teie käeulatuses ja taskus.

Täpsemalt leiate mind Lääne-Harju valla Facebooki lehelt, kus pean tormide ajal meie elanikele tuttavat tormiblogi. Annan teada ohtlikest teelõikudest, elektrikatkestustest ja muudest olulistest sündmustest ning edastan elanike saadetud tähelepanekuid valla kriisimeeskonnale. Olen üks ühenduslüli kogukonna ja kriisimeeskonna vahel.

Neli aastat Lääne-Harju valla kommunikatsioonispetsialistina on õpetanud mulle üht: ootamatused ei hüüa tulles. Oleme vallana kokku puutunud eriilmeliste kriisidega, kuid ühed sagedasemad, mis meid ikka ja jälle kimbutavad, on tormid. Meie mereäärsel vallal on loodusega vedanud, ent aeg-ajalt tuletab seessama loodus üsna jõuliselt meelde, kellel on rohkem väge.

Kes on tormiblogiga tuttav, teab, et torm ei vaata kalendrisse ega küsi kellaaega, ei küsi ka seda, kas on nädalavahetus või jõulupühad.

Nii ongi mõni puhkepäev möödunud hoopis postituste ja saabuvate teadete virvarris. Pole haruldane, et tormi ajal jõuab viimane teave veel valla Facebooki keset ööd ning hommikul algab kõik uue hooga. Vahel jõuan vaevu ühe teate avaldada, kui järgmine juba ootab.

Selle töö juures on üks suurimaid abilisid meie oma valla elanikud. Lääne-Harju on suur vald, mis tähendab, et just elanikelt saabuvad teated langenud puudest või muust ohust aitavad kiiremini reageerida.

Vahel küsitakse, miks lähenevast tormist nii palju rääkida, kui pole kindel, kas see meieni jõuab. Mõnele tundub see koguni hirmu külvamisena. Tegelik eesmärk on vastupidine: anda võimalus valmistuda. Laadida telefon, varuda joogivett, otsida välja taskulamp. Parem olla valmis tormiks, mida ei tule, kui avastada keset tormi, et kõik vajalik jäi tegemata.

Olen näinud, kui oluline on inimestele teadmine, et nad on infoväljas. Isegi kui probleemi ei saa kohe lahendada, aitab teadmine, et sellega tegeletakse. Elanike toetavad kommentaarid ja tänusõnad annavad omakorda jõudu jätkata ka siis, kui kell läheneb südaööle ja näpud ei suuda enam esimesel katsel õigeid klahve tabada. Lõppude lõpuks on meil kõigil ju ühine eesmärk – et meie koduvallas oleks võimalikult turvaline elada.

Talviste tormide hooaeg on lähenemas. Tasub üle vaadata kodused kriisivarud ning jälgida ametlikke teateid. Aitäh kõigile, kes on tormiblogi jälginud, infot jaganud ja ohtudest märku andnud. Vald on suur, aga üheskoos jõuame rohkem.

Ja kui järgmine torm tuleb, olen taas teie jaoks olemas. Mitte mootorsaaga teepervel, vaid kusagil järgmise postituse ja kohvitassi vahel, et anda endast parim ja hoida teid toimuvaga kursis. Seda ikka koostöös meie valla kriisimeeskonna ja teiega, head vallaelanikud. Sest ilma teie tähelepanekute ja abita jääks nii mõnigi oluline infokild minuni jõudmata. ●

algus lk 1

Varasemate tormikogemuste põhjal on vallas kujunenud välja ka vabatahtlik niinimetatud A-rühm, kes aitab vajaduse korral avalikke teid tormimurrust puhastada. Tegemist on praktilise näitega kohalike elanike panusest kriisiolukordade lahendamise.

Kogukondade valmisoleku tugevdamine

Lääne-Harju vald on suure territooriumiga ja hajaasustusega omavalitsus, kuhu kuulub 46 küla, kuus alevikku ja üks linn. Seetõttu on kriisideks valmistumisel oluline roll just kohalikel kogukondadel ning nende võimekusel vajaduse korral iseseisvalt tegutseda.

Kogukondade kriisivalmiduse suurendamiseks osaleb Lääne-Harju vald rahvusvahelises projektis ClimaResponse, mille toel koolitatakse kohalikke kriisikontakte ja soetatakse kogukondadele vajalikku kriisivarustust. Eesmärk on saavutada 2027. aasta lõpuks kogukondade vajalikul tasemel varustatus ning tagada kohalike kriisikontaktide valmisolek kriisiolukordades tegutsemiseks.

Kohalike kriisikontaktide võrgustiku arendamine ja kogukondade varustamine aitab luua paremad eeldused olukordadeks, kus tavapärase teenused või ühendused võivad olla ajutiselt häiritud.

Rohelise valla põhimõtted toetavad kriisikindlust

Alates 2019. aastast on Lääne-Harju vallas järjepidevalt rakendatud roheline valla põhimõtteid. Keskkonnahoidlikul ja säästlikul ressursikasutusel on seos ka kriisivalmidusega, sest kohalike ressursside tõhusam kasutamine ning iseseisvuse saavutamine toetavad piirkonna vastupidavust.

7. NOVEMBER | PADISE

Padise rahvamaja, Padise küla, Lääne-Harju vald

Kene Vernik: Uneloeng vanemaealistele
Uni ja heaolu elukaare teises pooles

Padise küla vanemaealiste tegemiste tutvustamine
Kogukondlikud tegevused ja koosolemise võimalused

Projektitegevuste kokkuvõte ja kogemuste vahetamine
Ühine suupistelaud ja vestlusring

Registreerimine kuni 30. oktoobrini

Lisainfo: Erika Kaljusaar, ekaljusaar@gmail.com, 53 363 124

Hoonete ehitamisel ja renoveerimisel pööratakse võimaluse korral tähelepanu taastuenergia kasutamisele. Samuti on vallas edendatud ringmajandust ning erinevaid korduskasutuse võimalusi.

Näiteks on Lääne-Harju vallast alguse saanud toiduringluskappide võrgustik, mis võimaldab vähendada toiduraiskamist ning on laienenud ka teistesse piirkondadesse üle Eesti.

Sellised algatused aitavad kujundada säästlikumaid tarbimisharjumusi ja soodustavad olemasolevate ressursside otstarbekamat kasutamist.

Kriisivalmidus algab igast majapidamisest

Ulatusliku tormi, pikaajalise elektrikatkestuse või muu hädaolukorra puhul ei pruugi omavalitsuse ja päästeasutuste abi jõuda kohe kõigi abivajajateni. Seetõttu on oluline, et iga majapidamine oleks valmis vähemalt kriisi esimestel päevadel iseseisvalt toime tulema.

Päästeamet soovib arvestada vähemalt seitsmepäevase varuga. Kodus peaks olema piisavalt joogivett, säilivat toitu, vajalikke ravimeid, patareisid ja akupankasid. Samuti tuleks läbi mõelda, kuidas saada vajalikku teavet olukorras, kus elektri- ja internetiühendus ei toimi.

Maapiirkondades on oluline pöörata tähelepanu ka alternatiivsetele elektrivarustuse võimalustele. Üheks lahenduseks võib olla generaatori ühine soetamine mitme majapidamise peale. Sellisel juhul tuleb eelnevalt kokku leppida selle kasutamise kord ja tagada ohutusnõuete järgimine.

Lähimõeldud ühised lahendused võivad aidata luua kogukonnas kohti, kus elektrikatkestuse ajal on võimalik laadida vajalikke seadmeid, saada teavet ja pakkuda tuge teistele elanikele.

Igaühe panus aitab suurendada kogukonna kriisikindlust

Kriisideks valmistumine ei tähenda, et kõik inimesed peaksid oskama täita samu ülesandeid. Oluline on teada oma võimalusi ja oskusi ning mõelda läbi, kuidas vajaduse korral aidata ennast, lähedasi, naabreid või teisi kogukonnaliikmeid.

Abi võib seisneda vajaliku teabe jagamises, abivajaja märkamisel, praktiliste tööde tegemises või muul viisil toetuse pakkumises. Kogukonna kriisivalmidus sõltub suurel määral sellest, kui hästi tunnevad inimesed oma ümbruskonda ja oskavad vajaduse korral koostööd teha.

Muutuvad ilmastikuolud ja võimalikud hädaolukorrad nõuavad pidevat valmisoleku arendamist. Kuigi kõiki kriise ei ole võimalik ennetada, saab teadliku ettevalmistuse, õppuste, vajaliku varustuse ja koostöö abil nende mõju vähendada.

Lääne-Harju valla kriisivalmiduse arendamisel on keskne roll omavalitsuse, kogukondade ja elanike koostööl. Mida paremini on erinevad osapooled võimalikeks hädaolukordadeks valmistunud, seda suurem on kogu piirkonna võimekus ootamatute olukordadega toime tulla. •

LÄÄNE-HARJU VALD

Alates 2027. aastast rakendub koduteenusele kliendi omaosalus

Alates 1. jaanuarist 2027 hakkab Lääne-Harju vallas koduteenusele kehtima omaosalustasu.

Muudatuse eesmärk on tagada koduteenuse jätkusuutlikkus, läbipaistev hinnastamine ning koduteenuse jätkuv kättesaadavus ka tulevikus. Koduteenuse hinna kehtestamise vajadus tuleneb ka demograafilistest muutustest – meie ühiskond vananeb ning eakate osakaal rahvastikus kasvab. Üha rohkem inimesi vajab igapäevaeluga toimetulekul kõrvalabi, et säilitada võimalikult kaua iseseisev elu oma tavapärasel elukeskkonnas – oma kodus.

Lääne-Harju valla elanikele kinnitati Lääne-Harju Vallavalitsuse korraldusega 29.09.2026 nr 564 koduteenuse omaosalustasu järgmiselt:

- valla elanikule üks kord (kuni 60 minuti) 6 eurot tund;
- valla elanikule üks kord (kuni 60 minutit) soodushinnaga 4 eurot tund;
- valla elanikule sotsiaaltranspordi ja saatjaga lisatasu 4 eurot tund, mis lisandub koduteenuse hinnale. Tasulises parklas parkimisel lisandub parkimistasu.

Lisaks on võimalik osutada koduteenust Lääne-Harju vallas elavale, kuid siin registreeritud elukohata isikule hinnaga 25 eurot teenuskorra kohta (kuni 60 minutit).

Soodushinnaga teenuse osutamise eesmärk on tagada, et vajalik abi oleks kättesaadav ka väiksema sissetulekuga inimestele. Omaosalustasu vähendamisel lähtutakse toimetulekutoetuse arvestamise põhimõtetest ning hinnatakse leibkonna tegelikku majanduslikku olukorda.

Koduteenuse omaosalustasu kehtestamise eesmärk on katta osaliselt teenuse osutamisega seotud kulusid ning tagada teenuse jätkusuutlik areng. Ülejäänud teenuse osutamise kulud katab kohalik omavalitsus oma iga-aastase eelarvega. Omaosalustasu suuruse kujundamisel võeti ühe olulise alusena arvesse vabariigi valitsuse kehtestatud töötasu alammäära. Edaspidi hinnatakse omaosalustasu muutmise vajadust teenuse tegelike kulude, töötasu alammäära muutuste ning teenusesaajate maksevõime põhjal.

Koduteenuse taotlemise, tingimuste ja hinnakirja kohta leiab täiendavat teavet Lääne-Harju valla tugikeskuse kodulehelt.

Alates 2025. aasta juunist on koduteenuse korraldamine koondataud Lääne-Harju valla tugikeskuse pädevusse. Seoses teenuse korraldamise ühtlustamisega täiendatakse nüüd tugikeskuse teenuste hinnakirja ka koduteenuse omaosalustasudega. •

MARIANNE-ELISABETH AGU

Lääne-Harju valla tugikeskuse projektijuht

Septembrikuus sündis vallas kaheksa last – **neli poissi** ja **neli tüdrukut**.

Suri 12 inimest.

Valda saabus elama **70 uut elanikku** ja **kolis mujale 65 inimest**.

Kasepere küla suurenes kaheksa uue elaniku võrra, Kloogaranna küla kuue elaniku ja Ohtu küla viie elaniku võrra.

Ämari aleviku elanike arv vähenes 10 inimese võrra, Vasalemma aleviku kaheksa ja Padise küla seitsme inimese võrra.

1. oktoobri seisuga on valla elanike arv 13 827.

Lääne-Harju noored võtavad ohjad enda kätte ehk projekt „Loovad ideed, julged otsused“

Lääne-Harju vald on pindalalt hiiglaslik. Elame valla eri nurkades ja üksteisest üsna kaugel ja olgem ausad, vahel on päris keeruline teises valla otsas elavate noortega kontakti hoida või midagi lähedat koos korraldada. Otsustasime, et nii see jääma ei pea. Tahame tuua noored kokku ja anda kõigile reaalse võimaluse sõna sekka öelda.

Kui haridus- ja noorteamet kuulutas kevadel välja taotlusvooru „Noorte kaasamine ja demokraatiapädevuse tõstmine“, haarasime võimalusest kohe kinni. Meie koolielu korraldaja Katrin Põllu kirjutas Lääne-Harju muusika- ja kunstide kooli alt projekti nimega „Loovad ideed, julged otsused“. Projekt sai positiivse rahastusotsuse ning viime selle ellu tihedas koostöös Lääne-Harju kultuuri- ja noortekeskusega.

Osksused, mida koolipingist alati ei saa

Meil on valmis ehitatud konkreetne tegevuskava. Sinna sisse jäävad ka erinevaid teemasid puudutavad koolitused. Projekti raames saavad noored osaleda loengutel, mis käsitlevad nii kommunikatsiooni kui ka ajaplaneerimisega seonduvat.

Projekti kõige suurem eesmärk on lihtne: julgustada meid kõiki oma ideid teoks tegema. Läbi praktilise tegevuse õpime, kuidas oma seisukohti kaitsta, kriitiliselt mõelda, meeskonda juhtida ja sündmusi nullist üles ehitada.

Projekti lõpuks paneme kokku spetsiaalse juhendi, et ka tulevikus oleks igal

Lääne-Harju muusika- ja kunstide kooli projekti „Loovad ideed, julged otsused“ projektitiimi liikmed

FOTO: JOHANNA RÜÜTELMAA

noorel puust ja punaseks ette tehtud spikker, kuidas oma idee teostuseni viia. Kogu asja kulminatsiooniks on aga üks suur ja lahe avalik sündmus, mida juhime me ise.

Malevlaste ideest saab tegelikkus!

Et sündmus tuleks tõesti selline, mida noored ise tahavad, korraldasime suvel Lääne-Harju malevlaste seas ideekorje. Küsisime otse: millest te tegelikult puudust tunnete? Malevlastelt tuli hulgaliselt mõtteid ning valisime nende rägastikust välja ühe tõelise pärl, millest saabki meie lõppsündmuse tuum.

Väljavalitud idee on luua platvorm, kus sarnaste huvidega noored saavad üksteist kergesti üles leida. Registreerimine tehakse ülimalt mugav ja keskkonnas, mida paljud juba igapäevaselt kasutavad.

Süsteemi põhimõte on lihtne: märgid ära oma huviala ning leiad kohe kontakti teiste samade huvidega omavanustega. Kogukondade eesmärk ongi noored kokku tuua – et meil oleks koht, kus koos uusi üritusi korraldada või lihtsalt meelepäraselt aega veeta.

Hoia meie tegemistel silm peal ja teeme ägedad ideed teoks! •

DELISA KALJAPULK
projektitiimi liige

QR kood huvigruppidesse registreerumiseks

Montessori pedagoogika ja selle eripära Padise lasteaias

Montessori pedagoogika ei ole pelgalt õppemeetod, vaid terviklik lähenemine lapse arengule. Selle keskmes on arusaam lapsest kui iseseisvast ja aktiivsest õppijast, kellel on loomupärane soov maailma avastada, õppida ja areneda.

Montessori pedagoogika looja oli Itaalia arst ja teadlane Maria Montessori. 13aastaselt õppis

Montessori „poistekoolis“ matemaatikat ja tehnoloogiat ning jätkas õpinguid arstiteaduskonnas, saades üheks esimeseks Itaalia naisarstiks. Roomas erivajadustega lastega töötades avastas ta, et igas lapses on loomupärane soov areneda ja maailma avastada. Nii kujundas ta oma meetodi, mis ei keskendu ainult õpetamisele, vaid lapse arenguvajaduste mõistmisele ning keskkonna loomisele, kus laps saab vabalt õppida ja areneda. Ta märkas lastega töötades, et so-

bivalt ettevalmistatud keskkond ja võimalus iseseisvalt tegutseda toetavad lapse arengut väga tõhusalt. Hiljem kujundas ta selle põhimõtte põhjal pedagoogilise lähenemise, mida kasutatakse tänapäeval üle maailma.

Padise lasteaias on Montessori ettevalmistatud keskkond mõeldud eelkõige kolme kuni kuueaastastele lastele. Selles vanuses lapsed tegutsevad ühes rühmas, mis võimaldab noorematel õppida vanemate laste eeskujul ning vanematel oma teadmisi

ja oskusi teistele edasi andes kinnistada. Rühmas moodustavad olulise terviku laps, täiskasvanu ja ettevalmistatud keskkond. Täiskasvanu roll ei ole olla õpetaja traditsioonilises tähenduses, vaid juhendaja ja keskkonna looja. Ta jälgib lapsi, märkab nende arenguvajadusi ning tutvustab neile õigel ajal sobivaid Montessori vahendeid. Seejärel saab laps ise otsustada, millise vahendiga ta töötab, kus ja kui kaua ta seda teeb ning kas töötab üksi või koos kaaslasega.

Montessori pedagoogikas tähendab vabadus alati piiritletud vabadust. Laps saab teha valikuid, kuid tegutseb kindlate kokkulepete ja reeglite piires: vahendit kasutatakse selleks ettenähtud viisil, see pannakse pärast töö lõpetamist tagasi oma kohale ning lapse tegevus ei tohi häirida teisi. Samad kokkulepped kehtivad ka täiskasvanutele – näiteks kui rühmas räägitakse vaikselt, järgib seda põhimõtet ka täiskasvanu.

Üheks oluliseks juhendaja töövahendiks on lapse vaatlus. Selle abil saab täiskasvanu aru, millised on lapse arenguvajadused ja

millal on ta valmis järgmiseks sammuks. Montessori pedagoogikas pööratakse tähelepanu ka lapse tundlikkusperioodidele – arenguetaappidele, mil laps on eriti vastuvõtlik teatud oskuste või teadmiste omandamisele. Nii kujuneb iga lapse õpitee individuaalselt ning laps saab uue vahendi esitluse siis, kui ta on selleks valmis.

Montessori rühmaruum on teadlikult ettevalmistatud nii, et see toetaks lapse iseseisvust ja arengut. Keskkond jaguneb viieks ainealaks:

Igapäevaelu – eneseteenindus, keskkonna eest hoolitsemine, koordineerimine, keskendumine ja iseseisvus.

Meeltevahendid – erinevate meelte arendamine ning kogemuste liigitamine ja korrastamine. Laps saab nende kaudu tutvuda ka abstraktsemate mõistete kaegakatsutaval viisil.

Emakeel – sõnavara, väljendusoskus, vestlemine, lugemine ja kirjutamine ning hiljem ka grammatika ja lauseehitus.

Matemaatika – hulkade, arvude, tehete ja matemaatiliste seoste mõistmine prakti-

liste ja käegakatsutavate vahendite abil.

Kultuur – geograafia, ajalugu, loodusõpetus, teadus, muusika, kunst ja teised teadmised maailmast.

Kõik need ainealad on omavahel seotud ning toetavad lapse arengut tervikuna. Montessori keskkonnas ei ole eesmärk õpetada lapsele võimalikult palju võimalikult kiiresti, vaid anda talle võimalus areneda vastavalt tema enda valmisolekule ja huvile.

Padise lasteaias on Montessori pedagoogika eripära just selles, et usaldame lapse loomupärast soovi õppida. Meie ülesanne on luua talle sobiv keskkond, märgata tema arengut ning pakkuda õigel ajal õigeid võimalusi ja vahendeid. Lapsel on siin vabadus valida, tegutseda ja avastada, kuid samal ajal annab selgelt struktureeritud keskkond talle turvatunde ja kindlad piirid. Nii kujuneb õppimine loomulikuks osaks lapse igapäevaelust – laps ei õpi mitte ainult täiskasvanu juhendamisel, vaid eelkõige ise tegutsedes, avastades ja kogedes. ●

HELDENA LINDVERE

Õunad, vanaemad ja detektiivitöö Vasalemma mõisakoolis

Kas õun on lihtsalt õun või peidab iga ubin endas oma lugu? 10. septembril toimus Vasalemma mõisakoolis tore sündmus, mis tõi kokku eelkõige piirkonna vanaemad, et üheskoos rikkalikku õunasortide maailma avastada. Nooremate osalejate jaoks oli küllap põnev teada saada, et õuntel on peale punase ja rohelise värvi ka oma nimed, ajalugu ja iseloom.

Külatajaid ootas õunasortide näitus, kus sai eri sorte uudistada, võrrelda ja loomulikult maitsta. Sest olgem ausad – õunast võib ju pikalt rääkida, aga kõige kindlam viis selle iseloomu tundma õppimiseks on ikkagi üks korralik amps!

Õunad koguti kokku üleskutse peale õpilaste ja õpetajate koduaedadest ja kohale tulnud said samuti näitust täiendada oma aiast toodud eksemplaridega. Toimus ka Vasalemma Tähtõun 2026 valimine ja selleks sai vägagi üksmeelselt õun nimega 'Melba', mille oli näitusele toonud 1. klassi õpilane Tuule Habakuk.

Seejärel võeti ette tõsisem detektiivitöö: määrati Vasalemma kooli õunaia õunapuu-de sorte. Mõni õunapuu võib olla kasvanud aias juba aastakümneid, kuid tema täpne nimi on vahepeal unustusehõlma vajunud.

FOTO: JANE LAUTER

Õnneks leidub asjatundjaid (detektiivitööd juhtis Polli Aiandusuuringute Keskusest kohale tulnud teadur Matis Moks), kes oskavad õuna kuju, värvi ja muude tunnuste järgi sordi jälgi ajada. Nii võib selguda, et ammune tuttav õunapuu on tegelikult hoopis põneva nime ja pika ajalooga sort. 'Valgest klaarõunast' sai näiteks üsna ootamatult 'Valge suvikalvill'.

Sellised kohtumised tulevad meelde, kui rikkalik on meie aegade pärand. Oli tore kogeda, kuidas õunad tõi kokku eri põlvkonnad, pakkudes ühtaegu nii teadmisi, maitseelamusi kui ka äratundmisrõõmu. Sest mõnikord piisab ühest õunast, et käivi-

tada terve lugu, ja mõnest vanaemast, et see lugu ka meelde jääks.

Õunaprojekti teisel sündmusel oli võimalik kuulata taimetark Mercedes Merimaa loengut erinevate võimaluste kohta, kuidas õunu sisse teha, seda nii moosiks kui kastmeks, misjärel suundutigi juba varem õpilaste poolt õunaaiast korjatud õuntest moosi keetma!

Projekt sai teoks tänu Lääne-Harju Koostöökogu poolt hallatavale sotsiaalmeetmele, projekti on kaasrahanud Euroopa Liit, taotlejaks oli Vasalemma Mõisakool MTÜ. ●

PIIA KÄRSSIN

Vaata mulle otsa, mitte ekraanile

Hommikusöögilaud hotellis. Väike laps istub vaikselt, pilk naelutatud telefoni. Ta ei räägi, ei vaata ringi, ei sega kedagi, pistab vahepeal vaid talle ette pandud toitu suhu. Täiskasvanud hoolitsevad, et tal oleks kõik vajalik, et ta ei segaks teisi hotellikülastajaid. Sama pilt kordub bussis, kohvikus, kodus. Me oleme hakanud pidama normaalseks, et lastel on ekraanid ees ja veel parem, kui need on ühendatud kõrvaklappidega.

Lapse aju areneb kõige kiiremini just esimestel eluaastatel. Seda arengut toetavad kõige rohkem päris suhted: pilkkontakt, hääletoon, puudutus ja mäng teise inimesega. Alla kaheaastastel lastel ei soovitata ekraane kasutada, sest selles vanuses õpib laps maailma tundma eelkõige päris kogemuste ja teise inimesega suhtlemise kaudu.

Sageli arvatakse, et hariv sisu toetab lapse arengut. Tegelikult ei õpi väikelaps ekraanilt samamoodi nagu teiselt inimeselt. Kui laps on ekraani ees, räägivad täiskasvanud temaga vähem. Nii kuuleb laps vähem sõnu ja väheneb vastastikune suhtlus, aga just lapse ja vanema vaheline kontakt arendab lapse aju ning paneb aluse keele arengule.

Lisaks keelele on oluline ka ekraanil toimuva sisu ja tempo. Paljud laste jaoks tehtud videod ja rakendused on üles ehitatud väga kiiretele vahetustele: lühikesed kaadrid, pidevad heliefektid, erksad värvid. Väikelapse närvisüsteem on alles kujunemas. Seetõttu võib kiirelt vahelduv heli- ja pildimaailm teda kergesti üle stimuleerida. Laps võib olla pärast ekraaniaega rahutum, kergemini ärrituv. Mõju on eriti ilmne, kui ekraaniaeg on vahetult enne und.

Muidugi ei pane me ekraani lapse ette pähatahtlikult. Me teeme seda, sest on kiire, me tahame korraks rahu või ei taha teisi häirida. Aga iga kord, kui ekraan lahendab

kirjeldatud olukorra, jääb lapsel midagi õppimata – kuidas oodata, kuidas suhelda, kuidas toime tulla igavusega, kuidas maailma kogeda.

Probleem ei ole ainult peredes, vaid ühiskonnas laiemalt. Me oleme hakanud aktsepteerima pilti, kus väikelaps on avalikus ruumis ekraaniga „vaigistatud“. See on saanud normiks. Ehk peaksime endilt küsima, miks me eelistame, et lapsi poleks näha ega kuulda.

Laps ei ole ju segaja, ta on väike arenev inimene, kes vajab erinevaid olukordi ja kogemusi, et maailma mõistma õppida.

Kui vanem hoiab lapse esimesed eluaastad ekraanivabad, ei võta ta lapselt midagi ära, vaid annab talle rohkem seda, mida väikelaps kõige enam vajab: kohalolu, mängu ja päris suhtlust. Ja mis kõige olulisem – see loob harjumuse. Kui laps kasvab ekraanita, on hiljem palju lihtsam kehtestada piire. See on ka hea põhjus lapsevanema enda ekraanikasutust piirata, sest just vanem on lapsele eeskujuks.

Väikelaps ei vaja meelelahutust. Ta vajab suhet ja suhtlust oma vanemaga.

Kuidas olla lapsele eeskujuks?

- Oma telefoni teadlik kasutamine. Laps õpib eelkõige jälgides. Kui vanem on kohal ja reageerib, tekib lapsel turvatunne.
- Ühised söögikorrad ilma ekraanita. Söömine on väikelapse jaoks õppimise hetk, sest sel ajal töötavad kõik tema meeled.
- Rohkem otsest suhtlust ja silmsidet. Laps õpib rääkima kõige paremini läbi suhtluse.
- Hoolikas suhtumine fotodesse, videotesse ja privaatsusse. Kui vanem austab lapse privaatsust, õpib laps varakult, et tema piirid on olulised. See toetab eneseväärikust ja turvalist digikäitumist tulevikus.
- **Selged kokkulepped vanemate laste ekraanikasutuse osas.** Võimalusel looge vanematele lastele eraldi ekraani kasutamise ala, mis on eraldi beebi või väikelapse mängualast. Vanematele lastele sobiv sisu võib teie beebi või väikelapse jaoks olla liiga vali, liiga värvikas või liiga põnev ning põhjustada ärevust või stressi.

KAI HALLIK

sotsiaalkindlustusameti traumeeritud laste toetamise talituse juht

Arunädal toob tehisaru talgud kõikjale üle Eesti

Arunädal on Eesti.ai eestvedamisel 18.– 22. novembrini toimuv talgunädal, mis toob kokku inimesed, kes soovivad õppida ja katsetada tehisaru töösse rakendamist ning mõista paremini nii tehisaru võimalusi kui ka riske. Nädala jooksul toimuvad praktilised töötodad

ja sündmused, mis on mõeldud eelkõige tööealisele elanikkonnale.

Eesti.ai elanikkonna suuna juhi **Katrin Isotamme** sõnul on talgute põhimõte eestlastele tuttav. „Oleme harjunud „Teeme ära“ talgute raames ühiselt kodukohta koristama. Novembris tuleme taas kokku, et teha ühist hoogtööd tehisaruga.

Arunädal annab kõigile võimaluse harjutada tehisaru praktilist kasutamist oma igapäevatöös ja viia tehisarualased teadmised uuele tasemele.“

Arunädala eestvedaja eesmärk on kiirendada tehisaru kasutuselevõttu ja arendamist kõigis valdkondades, kus selleks on potentsiaali. „Me loome võimalusi, mille eesmärk on aidata kaasa sellele, et ükski

tööeline elanik ei jääks tehisarude oskuste arengus maha. Tehisaru areng on toonud suured muutused üle kogu maailma. Selle kasutuselevõtt ei tähenda ainult uute tööriistade õppimist, vaid muudab ka töötamise viise, oskusi, vastutust ja seniseid toimimismustreid,“ lausus Isotamm. Ta on veendunud, et kui Eesti inimestel on teadmised ja oskused, kuidas tehisaru ajastul tööd uut moodi teha, siis aitab see iga inimest eraldi ja tõstab tervikuna ka Eesti majanduse konkurentsivõimet.

Arunädalal oodatakse kaasa lööma tööelisi Eesti inimesi, aga ka ettevõtteid ja organisatsioone üle Eesti. Nädala jooksul toimuvad praktilised töötoad, arutelud ja konverentsid, mida viivad läbi tehisaru entusiastidest vabatahtlikud ning valdkonna eksperdid. Arunädala praktilised töötoad toimuvad üle Eesti kolmapäevast

laupäevani. Igal päeval on fookusteema. Osalemiseks ei ole nõutav varasem tehisaru kasutamise kogemus, sest üritused on suunatud erinevatele tasemetele. Praktilistesse töötubadesse tuleb kaasa võtta oma arvuti.

Arunädala avab **kolmapäeval, 18. novembril** Tallinnas Eesti Rahvusraamatukogus toimuv konverents, mis keskendub tehisaru turvalisele ja vastutustundlikule kasutamisele. Fookuses on info usaldusväärsus, privaatsus, küberturvalisus, inimese vastutus ning võimekamate tehisarustusteemidega seotud riskid.

Neljapäeval, 19. novembril liigub fookus ettevõtlusele ja majandusele. Päeva keskmes on, kuidas jõuda üksikutest katsetustest tehisaru igapäevase kasutamiseni ning hinnata tehisaru kasutamise lisandväärtust.

Reedel, 20. novembril on fookuses te-

hisaru ja loovus. Tallinnas, Eesti Kunstiakaadeemias toimub Arunädala loomevaldkondade konverents, kus käsitletakse tehisaru kasutamist loomeprotsessis ja inimese ning tehnoloogia koosloome võimalusi, aga ka autorluse, autentsuse, intellektuaalomandi ja vastutuse küsimusi.

Laupäeval, 21. novembril toimub Arunädala suur talgupäev. Üle Eesti toimuvates töötubades saab katsetada tehisaru võimalusi erinevate ülesannete lahendamisel, õppida uusi võtteid ja leida viise, kuidas tehisaru oma igapäevatoos kasutada.

Talgute lõpusündmus toimub Tallinnas **pühapäeval, 22. novembril**, kus võetakse nädal kokku inimese ja ühiskonna vaatest.

Eesti.ai kutsub Arunädala korraldamisel kaasa lööma vabatahtlikke, kes on valmis oma teadmisi ja praktilisi kogemusi teistega jagama. Vabatahtlikuna liituma on oodatud ka ettevõtteid ja avaliku sektori asutused, kes soovivad ühe nädala jooksul tehisaru tugevamat fookusesse võtta ning pakkuda oma inimestele töötubasid või muid õpitegevusi.

Vabatahtlikuks registreeruda või anda teada oma organisatsiooni soovist Arunädalal osaleda saab aadressil **www.eesti.ai/arunadal2026**.

Arunädala täpne programm ja registreerimine sündmustele avaneb **29. oktoobril Fientas**. Avalikel üritustel ja töötubades osalemine on tasuta, kuid eelnev registreerimine on vajalik, sest kohtade arv võib olla piiratud. •

RIIGIKANTSELEI

Kooliõde Meril Saarkoppel: märkame lapse tervisemuresid, mis muidu võivad jääda varju

Kooliõde on õpilasele tervisemurede korral koolis esmane kontaktisik, olgu selleks ootamatult alanud haigus, trauma või vaimse tervise mure.

Õpilaste levinumatest tervisemuredest, ohtlike nakkushaiguste vastu kaitsmisest ning lastevanemate rollist räägib kooliõde **Meril Saarkoppel**.

Kooliõde põhiliste tööülesannete hulka kuuluvad tervisekontrollid ja vaktsineerimiskava vaktsineerimised. Tervisekontrollide, millest teavitatakse vanemaid ka ette, tehakse 1., 3., 7. ja 10. klassi õpilastele.

Kontrollides saab varakult märgata näiteks rühi-, kaalu-, nägemis- ja vererõhu-probleeme. „Hea näitena võib tuua eelmisel õppeaastal meie koolis toimunud 1. klassi tervisekontrollid, mille käigus leidsime kaheksal õpilasel nägemisteravuse languse, millest vanemad seni teadlikud polnud,“ toob Meril Saarkoppel välja.

„Kuid me ei vaata ainult numbreid paberil,“ rõhutab kooliõde. „Märkame ka lapse psühhosotsiaalset poolt. Nii koorub vestluse käigus tihti välja, kas klassis võib esineda kiusamist või mõni muu mure.“ Lastega räägitakse ka unest, söömisest, liikumisest ja ekraaniajast. Krooniliste haigustega õpilaste tervisel hoiab kooliõde samuti silma peal ja vajaduse korral aitab perel leida õige spetsialisti.

Vanem ei pea last tervisekontrolliks eraldi ette valmistama. Kui laps mõnd toimingut pelgab, selgitab õde talle rahulikult, mida ja miks tehakse.

Küsimused ja kõhklused on loomulikud

Lisaks tervisekontrollidele teevad kooliõded ka vaktsineerimisi, mis kaitsevad lapsi ohtlike nakkushaiguste vastu. Alates 12. eluaastast saab koolis teha riiklikus immuni-

seerimiskavas ette nähtud vaktsiine. Kuni täisealiseks saamiseni on võimalik saada tasuta HPV-vaktsiini. Leetrite, mumpsu ja punetiste kordusvaktsiini tehakse tavaliselt 7. klassis ning difteeria, teetanuse ja läkakõha vastane vaktsiin 9. klassis.

Enne koolis vaktsineerimist küsib kooliõde vanemalt alati kirjalikku nõusolekut. Saarkoppel julgustab vanemaid oma küsimustest ja lapse terviseseisundist kooliõdele teada andma.

Vanemad küsivad sageli võimalike kõrvaltoimete kohta. Saarkopeli sõnul tuleb neile muredele vastata ausalt. „Minu ülesanne on anda vanemale aus, tõendus põhine ja õige info, mis realselt juhtuda võib ja miks see vaktsiin vajalik on,“ kinnitab ta. „Lõplik otsus, kas olla vaktsineerimisega nõus või sellest keelduda, jääb siiski vanemale endale.“

Jätkub lk 7

algus lk 7

Kui laps oli hiljuti haige ja vanem ei soovi, et last kohe pärast paranemist vaksineeritakse, tuleks sellest kindlasti märku anda kooliõele, kes ei pruugi lapse haigestumisest teada. „Kuigi küsime seda alati enne kaitsesüsti tegemist ka laste endi käest, ei oska või ei taipa nad seda alati ise mainida,“ ütleb kooliõde.

Hea koostöö algab infovahetusest ja koostööst

Lapse tervist mõjutavad igapäevased harjumused kodus. Saarkoppel soovib vanematel jälgida ekraaniaega, pöörata tähelepanu lapse kehahoiakule ja leida võimalusi koos liikuda. Sama tähtis on võtta aega rääkimiseks. „Lapsega peaks järjepidevalt rääkima, kuidas tal õppetööga läheb, kas keegi teda kiusab ja kuidas sujuvad sõprussuhted.“

Kui vanem märkab probleemi, tuleks kooliõde sõnul sellega tegeleda kohe. Kui mure on seotud klassiga, saab abi klassijuhatajalt või õppealajuhatajalt, samuti on paljudes koolides toeks koolipsühholoog.

Infovahetus kooliõde ja pere vahel on väga oluline ka nõusolekuvormi puhul. „Suurtes koolides, kus õpib tuhat või rohkemgi last, on see tegelikult väga tundlik teema,“ tõdeb Saarkoppel. „Kuna õpilasi on tohutult palju, teeb see kooliõde töö ääretult keeruliseks, kui vastust ei tule nädalaid või vahel lausa pool aastat.“ Kui dokumendid

Kooliõde kolm soovituslast lapsevanematele sügiseks:

- **Toeta lapse vaimset tervist ja kuula teda.** Kõige tähtsam on laste muresid mitte pisendada või alla suruda. Lapse tunded on reaalsed. Ükskõik kui tühi ne või väike võib mõni mure tunduda täiskasvanu arvates, lapse jaoks on see sel hetkel terve maailma suurune. Ole tema jaoks olemas ja kuula teda päriselt.
- **Tuleta meelde lihtsad hügieenireeglid.** Sügis on teadupärast viiruste ja haigestumiste periood, mil lapsed puutuvad koolis tihedalt kokku. Rääkige kodus uuesti üle, kui oluline on regulaarne ja põhjalik kätepesu.
- **Hoidke igapäevane rütm tasakaalus.** Hea tervise alustalaks on piisavad unetunnid, regulaarne ja täisväärtuslik toitumine, ekraaniaja teadlik piiramine ning võimalikult palju värskes õhus liikumist.

jäävad unarusse, võib juhtuda, et vaksineerimine viibib vastuseta jäämise tõttu väga pikalt või jääb lapsel oluline kaitsesüst sootuks tegemata.

Tervisekontrolli tulemusi näevad vanemad Terviseportaalis. Kui ilmneb kiiremat tähelepanu vajav mure, võtab kooliõde vanemaga ka ise ühendust ja annab soovitusel,

kuhu edasi pöörduda. Et õde saaks last koolipäeva jooksul aidata, peaks ta teadma lapse kroonilistest haigustest ja igapäevastest ravimist. Lapsele vajalikud isiklikud ravimid peaksid õpilasel koolis kaasas olema.

Ülekaalust paanikahoogudeni

Saarkopeli sõnul on laste füüsilise tervise suuremad murekohad ülekaalulisus ja nägemisteravuse langus. Igapäevaselt pööratakse kooliõde poole sageli peavalu, kõhuvalu ja väsimusega.

Üha rohkem tuleb ette ka vaimse tervise muresid. „Kooliõena näen väga palju ärevust, paanikahooge ja depressiooni sümptomeid,“ toob Saarkoppel välja. „Mina kooliõena neid diagnoose mõistagi ei pane. Info jõuab minuni õpilastelt endilt pärast seda, kui erialaspetsialist on diagnoosi kinnitanud.“

Tähelepanu vajab ka laste suutervis. „Märkame palju hambaauke ja seda, et osa lapsi satub hambaarstile harva. Eestis tasub alla 19aastase ravikindlustatud lapse hambaravi eest täielikult Tervisekassa. See teenus on lapsele tasuta, mistõttu võiks ja peaks vähemalt kord aastas kontrollis käima.“

MERIL SAARKOPPEL

Tallinna 32. keskkooli kooliõde,

KRISTA KIIN

Tervisekassa partner

Tänavu koguti Lääne-Harju vallas ligi 109 tonni asbestijäätmeid

Asbestijäätmete kogumisringil koguti hulgaliselt eterniiti

FOTO: ERAKOGU

19.–20. septembril toimus Lääne-Harju vallas selle aasta teine asbestijäätmete kogumisring. Kahe päeva jooksul said elanikud asbestijäätmeid tasuta üle anda neljas peatuspunktis: Paldiskis, Vasalemmas, Laulasmaal ja Padisel.

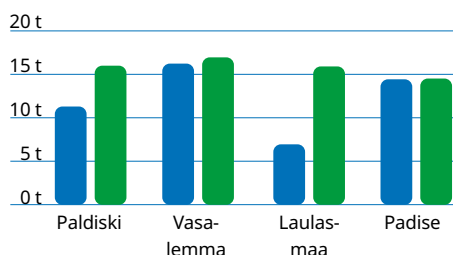
Kogumisringile toodi 61,1 tonni asbestijäätmeid. Kõige rohkem koguti Vasalemmas – 16,39 tonni. Paldiskis koguti 15,45 tonni, Laulasmaal 15,31 tonni ja Padisel 13,95 tonni.

Võrdluseks, et juunis toimunud esimesel kogumisringil koguti kokku 47,57 tonni asbestijäätmeid. Vasalemmas koguti 15,90 tonni, Padisel 13,79 tonni, Paldiskis 11,15 tonni ja Laulasmaal 6,73 tonni. Sügisel kogumisringil koguti seega 13,53 tonni ehk ligikaudu 28% rohkem asbestijäätmeid kui suvel.

Kõige suurem muutus oli Laulasmaal, kus juunikuu 6,73 tonni asemel koguti septembris 15,31 tonni – ligi 8,6 tonni rohkem. Kahel kogumisringil osales kokku ligikaudu 150 elanikku. Suvisel ringil oli osalejaid 72 ning sügisel 78. Kahe tänavu toimunud kogumisringiga koguti Lääne-Harju vallas kokku 108,67 tonni asbestijäätmeid.

Asbestijäätmete kogused 2026

Suvised ja sügised kogumisringi võrdlus peatuspunktide kaupa

Täname kõiki elanikke, kes kogumisringidest osa võtsid ja asbestijäätmeid nõuetekohaseks käitlemiseks üle andsid. Samuti täname Ragn-Sells meeskonda hea koostöö eest kogumisringide läbiviimisel.

Asbestijäätmete kogumisringide korraldamist toetas keskkonnainvesteeringute keskus (KIK).

MARIKA ILVES

Lääne-Harju valla keskkonna- ja ehitusosakonna nõunik

Loode-Eesti geopargi arendamine Haapsalust Harkuni

Viis Loode-Eesti omavalitsust ja piirkonna arendusorganisatsiooni allkirjastasid 30. septembril Haapsalus koostöökokkuleppe, millega pannakse alus ligikaudu 2030 km² suuruse Loode-Eesti geopargi ühisele arendamisele. Eesmärk on siduda piirkonna haruldane geoloogiline ja looduspärand tugevamalt turismi, ettevõtluse, hariduse ja kohaliku identiteediga.

Loode-Eesti geopark hõlmab tervikuna või osaliselt Harku, Saue, Lääne-Harju ja Lääne-Nigula valda ning Keila linna. Ala ulatub Haapsalust Harkuni ning selle maismaaosa kogupindala on ligikaudu 2030 km². Geopark on piirkond, kus geoloogilist ja looduspärandit kasutatakse kohaliku elu, hariduse, turismi ja kestliku ettevõtluse arendamiseks.

Loode-Eestis annab selleks suurepärase aluse piirkonna mitmekesine geoloogiline kujunemislugu. Siia jäävad mitmed rahvusvaheliselt ja üle-eestiliselt olulised loodusväärtused: Põhja-Eesti klint, Neugrundi meteoriidikraater, joad ja rändrahnud ning omanäolised rannamaastikud. Üheskoos võimaldavad need jutustada Loode-Eesti kujunemise lugu, mis ulatub sadade miljonite aastate taha.

Loode-Eesti geopargi eesmärk on hoida ja väärtustada piirkonna geoloogilist pärandit, suurendada inimeste teadmisi Loode-Eesti looduse ja maapõue kujunemisest, toetada teadus- ja haridustegevust ning aidata kaasa piirkonna arengule. Geopargi arengustrateegia seab ühise arendamise sihid aastani 2031.

„Loode-Eesti geopark annab meile võimaluse vaadata piirkonda üle omavalitsuste piiride ja jutustada ühist lugu. Lisaks geoloogiliste vaatamisväärsuste tutvustamisele loob geopark uusi võimalusi ka loodusgiididele ja matkakorraldajatele, majutus- ja toitlustusettevõtjatele, samuti kohalikele tootjatele, haridusasutustele ja kogukondadele,“ selgitab Marje Suharov Lääne-Harju Koostöökogust.

Geopargi üks oluline ülesanne on muuta piirkonna looduse ja maapõue kujunemise lugu inimestele paremini nähtavaks ja mõistetavaks. Eesti Geoloogiateenistuse hinnangul aitab oma kodukoha geoloogia tundmine mõista tänapäevast maastikku ja veeringet ning loodusvarade paiknemist ja kasutamise võimalusi.

Arvestades Lääne-Harju valla pankrannikuid, Rummul asuvat tuhamäge ja teisi põnevaid paiku, siis oleme iga geoloogi unistuste sihtkoht

FOTOD: KATRE SAAR

„Loode-Eesti on geoloogiliselt põnev piirkond. Siin on lähestikku jälgi väga erinevatest Maa ajaloo etappidest – aluspõhja kujunemisest ja meteoriidiplahvusest

kuni mandrijää ning Läänemere arenguni. Geopark võimaldab siduda piirkonna geoloogilised paigad terviklikuks ja teaduspõhiseks looks Loode-Eesti kujunemisest. Seda teadmist saab kasutada nii hariduses, teaduses kui ka piirkonna tutvustamisel,“ ütles Eesti Geoloogiateenistuse teadusnõunik, professor Alvar Soesoo.

Täna on valminud LE geopargi visuaalne identiteet ja hariduslikud animatsioonid ning 2027. aastal alustatakse geoloogilist pärandit tutvustavate infotahvlite paigaldamisega Lääne-Harju ja Saue vallas.

Koostöökokkuleppe osapooled on Lääne-Harju vald, Saue vald, Lääne-Nigula vald, Harku vald, Keila linn, Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus (HEAK), SA Läänemaa, Loode-Eesti Ettevõtjate Klubi (LEEK) ning geopargi idee eestvedajad: Lääne-Harju Koostöökogu ja Eesti Geoloogiateenistus. •

EESTI GEOLOOGIAATEENISTUS

Armastus või armukelm? Kuidas ära tunda oht enne, kui kaob raha ja puruneb usaldus?

Internet on muutnud suhtlemise lihtsamaks kui kunagi varem. Ühe sõnumi või sõbrakutse kaugusel võivad olla uued tutvused, sõprussuhted ja isegi suur armastus. Kahjuks kasutatakse seda võimalust ära ka kuritegelikel eesmärkidel. Veebipolitseinikuna puutun kokku juhtumitega, kus inimese soov leida lähedust või kaaslast, lõpeb hoopis rahalise kahju ja emotsionaalse traumaga.

Armukelmus ei ole ainult kelmus, vaid see on inimese tunnete ja usalduse teadlik ärakasutamine.

Sageli algab pettus vaikselt. Tekib uus tutvus sotsiaalmeedias, tutvumiskeskuses või mõnes vestluskeskkonnas. Uus tutvav on tähelepanelik, oskab vestelda ning tunneb siirast huvi inimese elu vastu. Ta küsib, kuidas päev läks, mäletab varem räägitud detaile ning on olemas justkui õigel ajal. Samal ajal räägib ta palju ka oma elust, tööst ja tulevikuplaanidest.

Märkamatu muutub suhtlus igapäevaseks. Tekib harjumus oodata hommikusi tervitusi ja öhtuseid sõnumeid. Inimene tunneb, et teda märgatakse ja mõistetakse.

Just sellise emotsionaalse sideme loomine on armukelmide peamine eesmärk.

Paljud arvavad, et armukelmuse ohvriks langevad ainult kergeusklikud inimesed. Tegelikult ei vali kelmid ohvreid harriduse, vanuse ega ametikoha järgi. Ohvriks võib sattuda igauks, sest kelmid kasutavad ära täiesti loomulikke inimlikke vajadusi – soovi olla armastatud, hoitud ja oluline. Sageli esitleb kelm ennast eduka ja usaldusväärse inimesena. Levinud rollid on näiteks välismaal töötav arst, sõdur, insener, laevakapten või naftaplatvormi töötaja. Tavaliselt on olemas usutav elulugu ja veenvad fotod. Tänapäeval tuleb aga meele pidada, et internetis nähtud pildid ei pruugi olla ehtsad. Tehisintellekti abil on võimalik luua vägagi veenvaid fotosid ning võltsida isegi videokõnes kuvatavat pilti.

Esialgu ei räägita rahast midagi. Vastupidi, eesmärk on saavutada usaldus. Alles siis, kui emotsionaalne side on tugev ning inimene tunneb, et on leidnud enda kõrvale erilise kaaslast, ilmuvad vestlustesse probleemid. Sageli ei ilmne probleemid nädalate, vaid alles kuude möödudes. Kelm ootab kannatlikult hetke, mil usaldus on piisavalt tugev. Küll on vaja tasuda ravikulude eest, lahendada ootamatu õnnetus, osta lennupi-

Kuidas ennast kaitsta?

- Ära võta võõraid sõbrakutseid vastu.
- Sa ei pea vastama võõraste inimeste kirjadele.
- Peida Facebookis oma sõbranime-kiri, et võõrad ei näe, kes on sinu sõbrad.
- Piira, kes näeb sinu postitusi ja profiilinfot.
- Ole tähelepanelik kiire armastus-avalduse ja suurte tulevikuplaanide suhtes.
- Ära jaga intiimseid fotosid ega videoid.
- Räägi oma internetituvusest lähedastega ja küsi vajadusel nõu.
- Kui sul tekivad kahtlused või tunned, et oled sattunud sellise skeemi ohvriks, lõpeta suhtlus, blokeeri kelm ning otsi abi. Armastus peaks andma turvatunnet, mitte tekitama survet raha saata. Mõnikord võib üks vestlus lähedase või spetsialistiga aidata märgata seda, mida armumise tunne varjab.

let või saada kätte väidetav pärandus. Põhjuseid võib olla palju, kuid lahendus on alati sama – sinu raha.

Üks suuremaid ohulippe on olukord, kus internetis tuttavaks saanud inimene küsib raha, laenu, kinkekaarte või palub teha tema nimel ülekandeid. Sama tõsine ohulipp on see, kui kohtumisi lubatakse korduvalt edasi või leitakse pidevalt vabandusi, miks päriselust kohtuda ei saa.

On olnud juhtumeid, kus inimesed on armukelmidele kaotanud kümneid tuhandeid eurosid. Mõnel juhul on suhtlus kestnud aastaid ning ohver on olnud veendunud, et tegemist on päris suhtega. Raha saamiseks kasutatakse sageli emotsionaalset survet. Inimesele võidakse jätta mulje, et ta on ainus, kes saab aidata. Kui raha andmisest keeldutakse, võivad järgneda süütunde tekitamine, solvumised või isegi ähvardused.

Olen veebipolitseinikuna suhelnud eakatega, kes mõistavad, et teisel pool ekraani ei ole armastav kaaslane, vaid kelm. Ometi jätkavad nad suhtlemist ja raha saatmist. Need on ühed kurvemad juhtumid. Mõne inimese jaoks on see suhtlus ainus koht, kus ta tunneb end märgatuna ja kellelegi olulisena. Nad on nõus maksma, et saada kellegi tähelepanu, hoolimist ja seltsi. •

GRETE-KELLY LIPSTOK
veebipolitseinik

Pole päris õige?

Jälgi, et e-kirja/SMS-i saatja või veebilehe aadress oleksid **korrektsed**. Kahtlasest lehest teavita **cert@cert.ee**, et saaksime selle eemaldada.

 RIIGI INFOSÜSTEEMI AMET

Ole IT-vaatlik
itvaatlik.ee

Ettevaatust! Telia nimel tehakse petukõnesid, mille eesmärk on saada ligipääs kliendi kontole

Viimasel ajal on sagenenud juhtumid, kus petturid helistavad inimestele ning esitlevad end Telia töötajatena. Kõnede käigus püütakse klienti veenda kinnitama Smart-ID või mobiil-ID päringuid, et saada ligipääs tema Telia iseteenindusele ja seal olevatele andmetele.

Teliale teadaolevalt kasutavad petturid erinevaid lugusid. Näiteks väidetakse, et kliendi leping või teenusega seotud soodustus on lõppemas, toimunud on hinnakirja muudatus või kliendile soovitakse teha eripakkumine. Seejärel palutakse kliendil kinnitada väidetava lepingu uuendamise või pakkumisega seotud Smart-ID päring. Telia hinnangul võib petukõnede eesmärk olla ligipääsu saamine kliendi iseteenindusele, et seal kontaktandmeid muuta, vormistada kliendi nimele uusi teenuseid või koguda täiendavat infot inimese kohta.

Kuidas pettus välja näeb?

Petukõnedes kasutatakse näiteks järgmisi selgitusi:

- Teie leping hakkab lõppema ja pakume võimalust jätkata vanade hindadega. Sel-

le kinnitamiseks saadame teile Smart-ID päringu;

- Toimunud on hinnakirja muudatus ning teie leping kehtib kuni kindla kuupäevani;
- Soovime teha teile personaalse pakkumise ja saata lepingu projekti iseteenindusse. Selleks tuleb pakkumine kinnitada Smart-ID abil.

Mida kindlasti meeles pidada?

Kui klient helistab ise Teliasse ja teda on vaja tuvastada telefoni teel, siis algatab Telia tuvastamise protsessi (nt Smart-ID teel). Telia ei algata tuvastamise protsessi ise kliendile helistades. Samuti ei palu Telia klientidel telefoni teel kinnitada Smart-ID või mobiil-ID päringuid, kui klient ei ole ise vastavat tegevust algatanud.

Enne PIN-koodi sisestamist kontrollige alati hoolikalt, millise teenuse või toimingu kinnitamiseks päring saadeti. Kui päring ilmub ootamatult või selle sisu tundub kahtlane, tuleb tegevus katkestada.

Smart-ID, mobiil-ID ja ID-kaardi PIN-koodi ei tohi kunagi telefoni teel kellegagi jagada ega sisestada kellegi juhendamisel.

Mida teha, kui saad kahtlase kõne?

- Katkesta kõne kohe, kui helistaja palub kinnitada ootamatut Smart-ID või mobiil-ID päringut;
- Ära kinnita ühtegi autentimis- või allkirjastamispäringut, mida sa ise algatanud ei ole;
- Kontrolli alati enne PIN-koodi sisestamist, mida täpselt kinnitad;
- Ära jaga PIN-koodi, parooli ega muid tundlikke isikuandmeid;
- Kui oled kahtlase päringu juba kinnitanud, vaheta esimesel võimalusel oma paroolid ning võta ühendust Telia klientiteenindusega;
- Teavita kahtlasest kõnest ja selle numbrist oma teenusepakkujat, et võimalikku pettust oleks lihtsam tuvastada ja tõkestada.

Telia tuletab meelde, et ettevõtte võtab klientidega ühendust peamiselt teenindusnumbrite 123 (erakliendid) ja 1551 (äriklendid) kaudu.

Telia tänab kõiki kliente, kes annavad kahtlastest kõnedest teada. Just tähelepanelike klientide tagasiside aitab petuskeeme kiiremini tuvastada ning teisi inimesi hoiatada. •

TELIA

Sügisest talve – mida tasub oma kinnistu jäätmeveokorraldusel meeles pidada?

Külmemate ilmade saabudes tasub üle vaadata oma kinnistu jäätmeveokorraldus. Sügiseste aiajäätmete üleandmine, kodu ja panipaikade korrastamine, jäätmemahuti talveks ettevalmistamine ning suvekodu jäätmeveost vabastuse kehtivuse kontrollimine aitavad ennetada veotõrkeid ja ootamatuid lisakulusid.

Mida teha sügiseste lehtede ja aiajäätmega? Sügiseste aiatööde käigus koguneb sageli suuremas koguses puulehti, väiksemaid oksa ja muid haljastujäätmek. Lääne-Harju vallas saab aia- ja haljastujäätmek ära vedu tellida korraldatud jäätmeveo raames kuni kaks korda aastas **1. aprillist kuni 30. novembrini**.

Äraantavad aia- ja haljastujäätmek tuleb koguda kuni 150 l läbipaistvatesse pealt suletud ja kergesti teisaldatavatesse kilekottidesse ning paigutada jäätmevedajaga

kokkulepitud kohta. Kottidesse võib panna üksnes aia- ja haljastujäätmek.

Aia- ja haljastujäätmek ära vedu tuleb

jäätmevedajalt eraldi tellida. Eramaja elanik saab tellimuse esitada otse jäätmevedajale. Kortermaja elanikel tuleb pöörduda oma

Jätkub lk 13

**Hingedepäeva
Padise palvus**

02.11 kl.18.00
Padise kloostri krüptis

Mõtisklus ja palved:
Jaan Tammsalu ja Bianca Mikovitš

Kitarrimuusika:
Robert Jürjendal

**I advendi eelõhtu Padise palvus
28.11 kl.16**

Mõtisklus ja palved:
Matthias Burchardt ja Jaan Tammsalu

Laulab Marek Sadam.

Padise palvused

Padise kloostri kirik ja selle all asuv krüpt on imelised paigad. Eks nad ehitati kord selleks, et seal tänapalveid ja palveid teha ning pakkuda seal inimestele seda, mis hingele hea ja jõudu annab.

Oleme alustanud regulaarselt toimuvate Padise palvustega. Mõttes on olnud pidada neid muusikalisi palvuseid neli kuni viis korda aastas. Esimene toimus kloostripäeva, 23. augusti hilisõhtul. Osalejaid oli ligi 80. Muusikat tegi Hortus Musicus. Teenisin koos õpetaja Annika Laatsi ja diakon Bianca Mikovitši ning vallavanem Jaanus Saatiga.

Järgmisel korral on plaanis pidada Padise palvus hingedepäeva õhtul ja seejärel esimese

advendi eelõhtul. Muusikutega on juba aegsasti kokku lepitud. Hingedepäeval võite tulla ka oma küünaldega, sest mälestame kindlasti oma lahkunud armsaid. Kevadisele palvusele loodan kaasata ka katoliku kiriku piiskopi Philippe Jourdani.

Padise palvustest võiks saada üks hingeakude laadimise silmapilk rabedas ja ohtlikus maailmas. Selles osalemiseks pole oluline, kas oled ristiinimene või mitte. Küllap me kõik vajame hingerahu ja vaimujõudu. Ja kindlasti kõlab nendel palvustel kaunis muusika. Küllap nii mõnigi kord kuuleb seal ka mõnda head kohalikku muusikut ja kollektiivi ning mõtisklemas, palvetamas erinevaid vaimulikke. Tere tulemast Padise palvustele! •

JAAN TAMMSALU
Harju-Madise õpetaja

Eriplaneeringu algatamise teade

Lääne-Harju Vallavolikogu algatas 29.09.2026 otsusega nr 53 Lääne-Harju vallas Änglema, Hatu ja Vilivalla külas tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu kavandamiseks kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise koos vajalike uuringute läbiviimisega.

Algamisel on planeeringuala suurus ca 976 ha ja mis asub Lääne-Harju vallas Änglema, Hatu ja Vilivalla külas.

Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise otsusega on võimalik tutvuda Lääne-Harju valla veebilehel www.laaneharju.ee ning Lääne-Harju Vallavalitsuses Rae tn 38, Paldiski linn, Lääne-Harju vald vallavalitsuse tööaegadel E, K 8.30–17.00; T, N 8.30–18.00; R 8.30–15.00.

Planeeringuala asukoht ja piir.

LÄÄNE-HARJU Liikumissari kutsub:
Jooks-matkad läbi Lääne-Harju!

31. oktoober 2026
KÄESALU
HALLOWEENI JOOKS-MATK JA MATK

Koguneme Käesalu mõisa peahoone parklas **kell 10:30**

START 11:00

#HARJUÄRA JA TULE KOSTÜÜMIS!

JOOKS-MATK 5 MIN RAHULIKU SÕRGI (6:30–7:00 MIN/KM) VAHELDUB 5 MINUTI TEMPOKA KÖNNIGA. ORIENTEERUV KESTUS 2 TUNDI.	MATK TEMPOKAS KÖND KOGU DISTANTSI VÄLTOL (U 10:00–10:30 MIN/KM). ORIENTEERUV KESTUS 2,5 TUNDI.
--	---

Osalustasu 8€ Finiis soe tee ja supp

Registreerimine: ihjooks.ee

31.10 KÄESALU + 31.12 PEDASE + 06.02 OHTU

algus lk 11

korteriühistu poole, kes korraldab ühise tellimuse. Veo tellimisel tuleb teada anda jäätmete ligikaudne kogus. Võimalusel tasub puulehti ja muid sobivaid aiajäätmeid kompostida oma kinnistul.

Talve eel tasub üle vaadata ka keldrid ja panipaigad. Kui sinna on kogunenud vana mööblit, katkiseid toole, kasutuseta madratseid või muid suuremaid esemeid, saab nende äraveo tellida korraldatud jäätmeveo raames.

Suurjäätmete hulka kuuluvad näiteks mööbel ja selle osad, madratsid, vaibad, kardinaid, lapsevankrid, turvatoolid, suured mänguasjad, kohvid, triikimislaudad, peeglid ja suuremad spordivahendid. Elektroonikajäätmed ja ohtlikud jäätmed suurjäätmete hulka ei kuulu. Need saab tasuta üle anda Karjaküla ja Keila jäätmejaama või Paldiski jäätmepeunkti.

Suurjäätmete äravedu tuleb eelnevalt jäätmevedajalt tellida. Eramaja elanik esitab tellimuse ise, kortermaja elanikul tuleb pöörduda korteriühistu poole. Tellimisel tuleb teada anda äraantavate esemete ligikaudne kogus.

Jäätmevedaja peab hiljemalt kolme tööpäeva jooksul pärast tellimuse esitamist teatama äraveo kuupäeva. Vedu peab toimuma hiljemalt 14 päeva jooksul tellimuse esitamisest. Suurjäätmeid ei tohi viia maja ette või jäätmemahutite kõrvale enne, kui ära-

vedu on tellitud ja veo aeg teada. Nii ei jää esemed pikaks ajaks õue seisma ega takista jäätmemahutite tühjendamist.

Kas sinu jäätmemahuti on talveks valmis? Talvel võivad lumi, jää ja libedus jäätmemahutite tühjendamist oluliselt raskendada. Seetõttu on oluline tagada jäätmevedajale ohutu ja takistusteta ligipääs mahutini.

Jäätmevaldaja peab tagama jäätmevedajale ohutu ja takistusteta ligipääsu jäätmemahutile. Selleks tuleb oma kinnistul hoida mahuti juurde viiv tee ja mahuti ümbrus lumest puhtana ning teha vajadusel libedusetõrjet. Samuti tuleb jälgida, et jäätmemahuti ei jääks lumehange ning seda saaks takistusteta liigutada ja selle kaant avada. Tähelepanu tuleb pöörata ka väravatele ja muudele võimalikele takistustele.

Külmade ilmadega võivad niisked jäätmed mahuti põhja või seinte külge külmuda. Eriti puudutab see biojäätmeid. Selle vältimiseks tasub biojäätmetel enne mahutisse panemist nõrguda lasta ning koguda need paberikotti või täielikult biolagunevasse ja kompostitavasse kotti. Biojäätmeid võib mahutisse panna ka lahtiselt, kui mahutis kasutatakse biolagunevast materjalist vooderduskotti.

Kas suvekodu jääb talveks tühjaks? Kontrolli jäätmeveost vabastuse kehtivust! Lääne-Harju vallas saab hooajali-

selt (nt suvilad) kasutatavatele kinnistutele taotleda korraldatud jäätmeveost vabastust talveperioodiks, mis kestab **1. oktoobrist kuni 30. aprillini**.

Hooajaline vabastus ei rakendu automaatselt. Selle saamiseks tuleb esitada vallavalitsusele taotlus koos kinnistu hooajalist kasutamist tõendava dokumendiga, näiteks eelmise aasta elektritarbimise teatistega. Vallavalitsus võib anda perioodilise vabastuse kuni viieks aastaks. Kui kinnistule on hooajaline vabastus juba antud, tasub kontrollida selle kehtivusaega. Kui kinnistut hakatakse kasutama vabastuse perioodil, tuleb muutunud asjaoludest vallavalitsust teavitada.

Eesti Keskkonnateenused AS-i iseteeninduses aadressil <https://teenindus.keskkonnateenused.ee> saab kontrollida jäätmeveograafikut ja jäätmeveost vabastuse kehtivust ning tellida suurjäätmete ja aia- ja haljastujäätmete äravedu.

Täiendavat teavet korraldatud jäätmeveo kohta leiab Lääne-Harju valla kodulehelt www.laaneharju.ee rubriigist „Elukeskkond, ehitus ja teed“. Jäätmeveost vabastamise taotluse saab esitada aadressil <https://www.laaneharju.ee/teenused>.

Õigeaegne ettevalmistus aitab hoida koduümbruse korras ja tagada sujuva jäätmeveo ka talvistes oludes. •

Lekkiv patarei ei ole lihtsalt tüütu leid

Mida teha harvakasutatavate seadmetega?

Kodudes leidub palju seadmeid, milles patareide vajadus meenub alles siis, kui need on tühjaks saanud: väravapuldid, garaažiukse avajad, valvesüsteemi puldid, taskulambid, mänguasjad, seinakellad või hooajalised valgusketid. Sageli töötavad need AA-, AAA- või teiste ühekordsete patareidega, mis võivad jääda seadmesse aastateks.

Päästeameti ohutusteadlikkuse ekspert **Tuuli Taavet** rõhutab, et tavaliste ühekordsete patareide lekkimine ei tähenda enamasti otsest tuleohtu, kuid seda ei tasu ka ignoreerida. „Lekkinud patarei võib kahjustada seadme kontakte ja elektroonikat. Kui patarei on kahjustunud või tekib lühis, võib see kuumeneda ning harvadel juhtudel põhjustada ka tuleohtliku olukorra,“ selgitab Taavet.

Miks vana patarei lekkima hakkab?

„Elektriseadmed on peamine tulekahjude põhjus eluhoonetes. Oleme näinud

nii süttivaid pulte, hambaharju kui ka mänguasju,“ selgitas G4Si erakliendiüksuse juht **Tarmo Pärjala**. Kõikidesse neisse käivad patareid, kuid patarei ei ole igavene. Aja jooksul võivad selle sees toimuvad keemilised protsessid ja materjalide vananemine viia selleni, et patarei hakkab lekkima. Eriti tõenäoline on see siis, kui patarei on jäänud seadmesse pikaks ajaks, seadet kasutatakse harva, patarei on ületanud säilivusaja või seisab seade niiskes, väga kuumas või külmas kohas.

Lekkiv patarei võib jätta klemmidele ja patareipesa ümbrusesse valkja, hallika või värvilise sademe. Sageli meenutab see

pulbrit või kristalliseerunud mustust. Näha võib olla ka korrosiooni, roostelaadseid jälgi, niiskust, patarei pinna kahjustusi või on patarei paisunud või ebatavalise kujuga. Need on märgid, et patareid ei tohiks enam seadmes kasutada.

Kas lekkiv patarei võib põhjustada tulekahju või plahvatuse?

Tavalise koduse AA- või AAA-patarei lekkimine ei tähenda üldjuhul, et seade kohe süttib või plahvatab. Oht tekib pigem siis, kui patarei on tugevalt kahjustunud, kuumeneb, satub lühisesse või kui lekkinud aine kahjustab seadme kontakte nii, et tekib elektriline rike.

„Inimene ei pea iga lekkinud patarei leidmisel paanikasse sattuma, kuid sellist patareid ei tohi jätta seadmesse edasi,“ ütleb Taavet. „Kui patarei on lekkinud, paisunud, kuum, kahjustunud või selle ümb-

Jätkub lk 14

algus lk 13

ruses on korrosiooni, tuleb seade kasutusest kõrvaldada ja patarei ohutult eemaldada," lisab ta.

Plahvatusoht on koduste ühekordsete patareide puhul harv, kuid seda ei saa ka täiesti välistada, kui patareid on valesti kasutatud, kuumutatud, mehaaniliselt vigastatud, lühistatud või segamini pandud eri tüüpi ja eri vanuses patareidega.

Kui tihti peaks harvakasutatavaid seadmeid kontrollima?

Puldid ja muud harva kasutatavad patareitoitel seadmed tasub vähemalt paar korda aastas üle vaadata. Väga hea on seda teha näiteks suitsuanduri kontrollimise, koduse suurpuhastuse või hooajaliste asjade välja võtmise ajal.

Kui seadet kasutatakse ainult mõnel korral aastas, tasub kontrollida, kas patarei ei ole aegunud, paisunud või lekkima hakanud. Eriti tähelepanelik tasub olla seadmetega, mis on olulised turvalisuse või liigipääsu jaoks: väravapuldid, garaažipuldid, valvesüsteemi lisaseadmed, taskulambid ja avariivarustusse kuuluvad esemed.

Kas patareid tasub seadmest eemaldada, kui seda pikalt ei kasutata?

Jah, harvakasutatavate seadmete puhul on see igati mõistlik. Kui seadet ei kasutata mitu kuud või aastaid, tasub patareid välja võtta ja hoida neid eraldi kuivas, jahedas ning lastele kättesaamatus kohas. Nii väheneb risk, et patarei hakkab seadme sees lekkima ja rikub kontaktid või elektroonika.

Sama kehtib eriti hooajaliste seadmete kohta: jõulukaunistused, matkatarbed, suvilas kasutatavad puldid, varu taskulambid või laste mänguasjad, mis jäävad pikemaks ajaks seisma.

G4S-i erakliendiüksuse juht Tarmo Pärjala toob välja, et AA- või AAA-patarei kujulised taaslaetavad akud põhjustavad isegi rohkem tulehäireid kui patareid. Seda seetõttu, et inimesed utiliseerivad tühjaks saanud patareisid suhteliselt korrektselt, kuid vanu või deformeerunud akusid üritatakse edasi kasutada ja ette tuleb ka valesid laadimisvõtteid.

Mida teha, kui leiad puldist vana või lekkinud patarei?

Kui patarei on aastaid mõnes seadmes seisnud ja selle ümbruses on näha valget pulbrit, korrosiooni või niiskust, tuleb tegutseda ettevaatlikult. Seadet ei tasu proovida tööle panna ega patareid palja käega katsuda. Soovitav on kasutada ühekordseid kin-

daid või vähemalt vältida lekkinud aine satumist nahale ja silma.

Patarei tuleks eemaldada rahulikult, ilma seda muljumata, painutamata või jõuga lahti kangutamata. Kui patarei eemaldamisel satub lekkinud aine nahale, tuleb see maha pesta rohke veega. Silma sattumisel tuleb silma kohe loputada ja vajadusel arsti poole pöörduda. Patarei eemaldamise järel ei tohiks seda visata olmeprügisse, vaid viia patareide kogumispunkti.

Kontroll aitab vältida rikutud seadet ja ohtu

Taaveti sõnul on kõige lihtsam ennetus harjumus seadmeid aeg-ajalt üle vaadata. „Kui pulti, taskulampi või muud patareitoitel seadet kasutatakse harva, ei tasu patareisid sinna aastateks unustada. Parem on patareid ennetavalt eemaldada kui hiljem avastada, et seade on lekke tõttu rikutud.“

Kodune reegel võiks olla lihtne: kontrolli harvakasutatavaid patareitoitel seadmeid vähemalt paar korda aastas, eemalda patareid seadmetest, mis jäävad pikalt seisma ning vii vanad või lekkinud patareid kogumispunkti. Nii püsivad seadmed töökorras ja kodu on turvalisem. •

AS G4S EESTI

Kuidas kõlab kollane värv? Kuidas kujutada muusikat?

„Maalides muusikat“ loob kokku pillimängu ja koha-peal sündiva kunsti. Meie õpilased mängivad pilli ning maalivad kuuldut, aga pintsli saavad soovi korral kätte haarata ka kõik külalised - nii lapsed kui ka vanemad!

Tulge koos perega nautima, kuulama ja ise katsetama!

Neljapäev, 26. november kell 17.30–19.00.
Vasalemma mõisas. Osalemine on kõigile TASUTA!

Võta sõber kaasa ja kohtume mõisas!

Eakate õigusabi teabepäev 2026

18. novembril kell 12.00

Rae 38, Paldiski, Lääne-Harju Vallavalitsuse saal

Vestlusringi teemadeks on eakaid kõnetavad õigusküsimused:

minu/meie vara otsused – testament (kodune testament) või kinkimine, pettuste „pandeemia“, õigus uudised – elulõpu tahteavaldus

§ kohvi/teepaus ja võimalus juristiga neljasilmajutuks

Teabepäevade info piirkondades:

eakate/pensionäride ühingutes,

Õigusteenuste Büroo SA (ÕTB) koduleht, FB-lehel

Küsimustele vastab ÕTB telefonil 5385 0005

Teabepäevade toetus Justiits- ja Digiministerium

RISTI KOGUDUSE TEATED

Jumalateenistused Risti kirikus Harju-Ristol kuu 2. ja 4. pühapäeval ja suurtel kirikupühadel kl 13:

P, 25. oktoobril kl 13 – jumalateenistus;

P, 8. novembril kl 13 – jumalateenistus, teenib õp Jane Vain;

P, 22. novembril kl 13 – igavikupühapäev, surnute mälestuspüha jumalateenistus. Olete oodatud mälestama oma lahkunuid. Mälestussoovi võib teele panna ka aadressil risti@eelk.ee

P, 13. detsember kl 13 – advendiaja jumalateenistus.

Jumalateenistuste OTSEÜLEKANDED ja SALVESTUSED on leitavad FB/ristikirik ja koguduse kodulehel.

Väikelastega saab jumalateenistusest osa kiriku käärkambris olevas LASTETOAS.

ADVENDIKÜÜNLA SÜÜTAMINE ja JÕULULAULUD pühapäeval, 29. novembril kl 16 Risti kirikus.

SUUR JÕULUOOTUS kogudusemajas laupäeval, 5. detsembril kl 16. Vajalik eelnev registreerimine risti@eelk.ee

Veel on võimalik liituda asjaalanud TÄISKAVANUTE LEERI-KURSUSEGA. Kohtumised toimuvad Harju-Ristol asuvas kogudusemajas. Ristimine ja leerionnistamine pühapäeval, 13. detsembril. Info risti@eelk.ee või 5564 9256.

SÕBRA TUBA ehk taaskasutuskeskus Risti vanas koolimajas N 11–14 ja L 11–16 või kokkuleppel tel 5344 8571. Teise ringi riided, jalanõud jm.

Õp Annika Laats, tel 5564 9256, risti@eelk.ee

www.ristikirik.ee FB/ristikirik

Olete südamest oodatud!

SKULPTUURIDE

VOOLIMISE TÖÖTUBA

Kristi Valliga

Voolimine on loominguine, stressi maandav tegevus, mis sobib nii lastele kui täiskasvanutele. Lisaks nautitavale protsessile valmistab ka töö tulemus alati heameelt, iga isetehtud skulptuur on omaette kunstiteos – imetlusväärne, originaalne, geniaalne.

Voolime niimuki, materjaliks kasutame musta plastiliini, millest valmivad lõppviimistlusele väärikad pronksi imitatsiooniga skulptuurid.

Kõik tööks vajalik on hirma sees ning omavalmistatud taiese saab iga skulptor mälestuseks koju kaasa.

15 november

Algusega kell 12:00, kestab 2-3 tundi
Hind 15€, alla 7 aastased lapsed voolivad tasuta

Adamsoni 3, Paldiski

amandus
adamsoni
ateljemuuseum

KUTSE KULPSES EAS KOGUKONNALE JÕULULÕUNALE

01. DETSEMBER KELL 13.00 VASALEMMA KOGUKONNAMAJA
ESINEVAD JANE&RENE

01. DETSEMBER KELL 16.00 PALDISKI RAE 38 VI KORRUS
ESINEVAD LÄÄNE-HARJU MUUSIKA- JA KUNSTIDE KOOLI ÕPILASED

02. DETSEMBER KELL 12.00 LAULASMAA KOGUKONNAMAJA
ESINEVAD LAULASMAA KOOLI ÕPILASED JA ÖNNELA LEES

02. DETSEMBER KELL 16.00 KLOOGA MAJA
ESINEB ANDRES KLEMET

03. DETSEMBER KELL 12.00 PADISE RAHVAMAJA
ESINEVAD NAISANSAMBEL KADRI NING ELVIS JA TOIVO

03. DETSEMBER KELL 16.00 RISTI KOOLIMAJA
ESINEVAD ELVIS JA TOIVO

OSALUSTASU 10€

OSALEMINE EELREGISTREERIMISEGA

KONTO NIMI: LÄÄNE-HARJU VALLAVALITSUS

KONTONUMBER: EE45220000120109987

SELGITUSSE: OSALEJA EES- JA PEREKONNANIMI, JÕULULÕUNA ASUKOHT

SISALDAB JÕULUPRAADI JA KRINGLIT

INFO@KULTUURIKESKUS.LAANEHARJU.EE
5626 7580

Meie valda sündisid

LUKAS KARISMA
RAMOS MARTÕNOVA
ELLI VOOG
JOHANNA-SOFIE REISS
AZRA NAJWA ALAM
DENIS BRYLIANT
ELIISE VOOLA

ERAKUULUTUSED

Metsaküla Piim AS otsib farmi töötajaid.

Pakume tööd:

- lüpsiroboti operaatorile
- poegimislauda lüpsjale

Töökoht: Kumna küla, Harku vald
Lisainfo telefonil 502 3434

PANSIONAAT KLOOGA

Klooga Kodu OÜ otsib oma meeskonda:

SEKRETÄR-ADMINISTRAATORIT

[tööaeg E–R 8–17 või 9–18]
Nõutav eesti ja vene keele oskus.

KOKKA

[tööaeg 8–18.30 või kokkuleppel]

Töökoht: Klooga, Kivi tn 1

Kandideerimiseks saada oma CV emailile: tatjana.andrejeva@kloogakodu.ee

TULE.X. Keila

Kauplus, kus leidub kõigile midagi!

- Boksirent
- Uued asjad
- Taaskasutus
- Mänguasjad
- Riided
- Kodutarbed

Leiad meid ka sotsiaalmeediast!

Facebook: Tule.X Keila

Instagram: tule.x_kauplused

TikTok: tule.x

Toimetaja: Katre Saar
Trükk ja kujundus:
Harjumaa Ühinenud
Meedia

Lääne-Harju valla lehekontaktaadress:
katre.saar@laaneharju.ee
Reklaam ja kuulutused:
reklaam@laaneharju.ee

Tiraaž: 1000 eksemplari

instrumentarium

KAS RAAMID VÕI KLAASID

KUNI

-50%

JA TEISED PRILLID -50%

Täpsed tingimused kauplusest.

Instrumentarium Keila Keskus

Harju 2, Keila, tel 5566 2814, keila@instru.ee

instru.ee

TEINE VÕIMALUS

KASUTATUD KAUP

ITAALIAST, ŠVEITSIST, SOOMEST
JALANÕUD, RIIDED, KODUKAUP

RAE 7, PALDISKI

E-L 10-18

TEINE VÕIMALUS

KOGU PERE POOD